

เรื่อง วรรณกรรมเบ็ดเตล็ดของชาวบ้านไตรตรึงษ์

รายละเอียด

วรรณกรรมเบ็ดเตล็ด หมายถึง วรรณกรรมขนาดเล็ก เช่น คำเรียกขวัญ คำหยอกสาว ใน ภาคเหนือ ตำรา เช่น ตำราคุณลักษณะสตรีของภาคใต้ ฝนของภาคอีสาน เป็นต้น ชาวบ้านไตรตรึงษ์ได้ถ่ายทอดวรรณกรรมขนาดเล็กที่แสดงถึงแนวคิด วิถีชีวิต และความเชื่อ ดังนี้

1. คำเรียกขวัญ ใช้เรียกขวัญเด็ก หรือผู้ที่เกิดการตระหนกตกใจ ให้ขวัญมาอยู่กับเนื้อกับตัวหายตกใจ เรียกขวัญโดยผู้ใหญ่ที่ได้รับการยอมรับนับถือ ก่อนที่จะผูกข้อมือด้วยด้ายสายสิญจน์ คำเรียกขวัญ มีดังนี้

“ศรีวันนี้ก็วันลาภวันดี ศรีวันพระยาวัน ฉันทจะเรียกมิ่งขวัญ ขวัญมาเกิดมาแม่มา ขวัญอย่าไป เป็นตะเข็บอยู่ได้ขอน ขวัญอย่าไปเป็นแมงซอนอยู่ใต้ไม้ ขวัญอย่าไปอยู่ในน้ำเป็นเพื่อนปลา ขวัญแม่อย่าไปอยู่ในนาเป็นเพื่อนข้าว ขวัญแม่อย่าไปเอาฟุ่มไม้ต่างเรือน ขวัญแม่อย่าไปเอาแสงเดือนต่างใต้ ขวัญแม่อย่าไปเอาเรไรต่างมโหรีมาเกิดมาแม่มา ขวัญเอ๋ยขวัญแม่อย่าไปเที่ยวชมเขาลำเนาไพร ให้แม่กลับมา ขวัญแม่อย่าไปอยู่ที่เชิงตะกอน ขวัญแม่อย่าไปนอนอยู่ป่าช้า มาเกิดแม่มา ให้มาชมผ้าฝืนเล็กให้แม่กลับมาชมแพรฝืนกว้าง ขวัญมาทางบกให้แม่มาด้วยช้าง ขวัญมาทางแม่น้ำกว้างให้มาด้วยสำเภาเงินแลสำเภาทอง ให้แม่กลับมาเอาดอกไม้แซม ให้แม่เอาดอกบัวแซมเกล้า แม่จะเรียกขวัญเจ้ากลับมาเอ๋ย ขวัญเอ๋ยมาเกิดมาแม่มา”

2. คำบอกเล่า

2.1 เกี่ยวกับผีसाงเทวดา เครื่องรางของขลัง เช่น

- เรื่องแม่โพสพ เชื่อว่าข้าวมีเทพธิดาประจำอยู่ชื่อแม่โพสพ ดังนั้นเพื่อให้ข้าวเจริญงอกงามได้ผลดี เวลาข้าวตั้งท้องจะออกรวง จึงมีพิธีส่งท้องข้าว สิ่งที่ต้องนำไปด้วยคือของที่ได้จากการเทศน์มหาชาติ เช่น กล้วย อ้อย ไปให้แม่โพสพเสวย แล้วบอกว่า “ฉันได้นำของป่าหิมพานต์มาให้แม่แล้ว แม่จงเลือกเสวยตามใจเถิด แม่โพสพก็จะพอใจให้ผลผลิตผลอย่างมากมาย เมื่อชนข้าวเข้ายุ้งแล้วก็มีพิธีรับขวัญข้าว ก็คือไปรับแม่โพสพกลับมา รักษาข้าวในยุ้งนั่นเอง การไปรับขวัญข้าวนี้ให้เฉพาะผู้หญิงเท่านั้น เพราะเคยมีประวัติว่าให้ผู้ชายไปรับแล้วพบแม่โพสพเป็นผู้หญิงสวยก็เลยปล้ำ แม่โพสพจึงโกรธมาก ถ้าผู้ชายไปรับจะไม่มา

- เด็กที่เกิดใหม่ ให้ใช้หนังสือเวียนรอบบ้านแล้วแขวนที่เปลเพื่อไม่ให้ผีรบกวน

- ผู้ชายที่ยึดถือเครื่องรางของขลังที่ทำให้อยู่ยงคงกระพัน ห้ามรับประทาน พักทอง พักเขียว ตำลึง น้ำเต้า กล้วยบวชชี มะเฟือง เพราะของเหล่านี้มีลักษณะรูปร่าง หรือชื่อไปพ้องกับอวัยวะเพศ

2.2 เกี่ยวกับโชคลาง

- แร้งจับบ้านไม่ดี ให้คิดและพูดว่า พญาหงส์ทองจับบ้าน จะนำโชคลาภมาให้เงินทองจะไหลมาเทมา

- เขี้ยเข้าบ้านมิดี ให้พูดว่า “ตัวเงินตัวทองนำเงินนำทองมาให้” จะร่ำรวยเป็นเศรษฐี ถ้าพูดว่าเขี้ยจะประสบความฉิบหาย

- ถ้าผึ้งมาทำรังในบ้าน ให้จัดการทำบุญสมโภชต้อนรับ จะทำให้ทำมาค้าขึ้น

- ถ้าจอมปลวกขึ้นใต้ถุนบ้านที่ปลูกก่อนแล้วท้าวทวดดี แต่ถ้าปลูกบ้านคร่อมจอมปลวกจะเดือดร้อน

- ก่อนลงเรือนไปไหน ถ้ามีจิ้งจกร้องทักท่านว่าอย่าไป

- ถ้าเข้าป่าได้ยินเสียงคล้ายคนเดินตาม แต่ไม่มีอะไร ถ้าได้ยินสองครั้งให้หันกลับบ้าน มิฉะนั้นจะเกิด

เหตุร้ายกับครอบครัวหรือญาติพี่น้อง

- ถ้าจิ้งจกร่วงใส่ศีรษะท่านว่าจะมีโชค ถ้าจิ้งจกร่วงลงมาตายต่อหน้าจะมีเคราะห์

- แมวห้าหมาหกท่านห้ามเลี้ยง

- อย่าเลี้ยงควายตัวเดียว

- หมูที่มีนิ้วเท้าครบห้านิ้ว ห้ามเลี้ยงไว้ ให้นำไปปล่อยที่วัด

- ถ้านกแสกบินผ่านบ้านแล้วร้อง หรือบินชนบ้านญาติพี่น้องบุคคลในบ้านนั้นจะล้มตาย

- ถ้าแมวดำข้ามศพผีจะดู

- การปล่อยสัตว์ เช่น นก ปลา เป็นการสะเดาะเคราะห์ และต่ออายุให้กับผู้ปล่อย

- ถ้าเห็นดาวหางจะเกิดยุคเข็ญ ข้าวยากหมากแพง หรืออาจจะต้องสูญเสียบุคคลสำคัญ

- ถ้าเห็นดาวตกห้ามทักเพราะเทวดาจะมาจุติ ถ้าทักแล้วเทวดาองค์นั้นเข้าไปเกิดในท้องหมูท้องหมา

- ถ้าเกิดจันทรุปราคาหรือสุริยุปราคา ให้เคาะต้นไม้แล้วพูดว่า ดก ๆ ๆ ๆ ๆ ต้นไม้นั้นจะมีผลตก และให้เอามะกล่ำดาหนุมามอมไว้จะได้ไม่เป็นตาแดง ถ้าจะให้จันทรุปราคา และสุริยุปราคาหายเร็ว ๆ ให้ช่วยกันตีเกราะเคาะไม้ ยิงปืน ตีกลอง

- ปลุกต้นขนุนไว้ในบ้านจะช่วยอุตุนให้เจริญ
- ปลุกต้นมะยมไว้หน้าบ้านจะมีคนเมตตารักใคร่
- ต้นฉำฉ่าห้ามปลุกไว้ในบ้าน จะทำให้เป็นบ้านร้าง มีแต่ความอิจฉาริษยากัน
- ต้นลั่นทมถ้าปลุกไว้ในบ้านจะทำให้เจ้าของบ้านมีแต่ความระทมตรมใจ
- ต้นมะขวิด มะตูม ห้ามปลุกไว้ในบ้านจะเกิดการทะเลาะวิวาท
- ต้นไผ่เขียนถ้าออกดอกมากกว่าแปดดอกจะทำมาค้าขึ้น

2.3 เกี่ยวกับข้อปฏิบัติทั่วไป

- อย่างหนึ่งฉบับใดหรือตรงประตู จะโดนของที่เขาปล่อยตามลมตามแล้งมา
- อย่าถ่มน้ำลายรดฟ้า
- อย่าชี้หมา ฟ้าจะผ่า
- อย่าผิวปากกลางคืน ผีจะหลอก
- อย่ากล่อมเด็กกลางคืน เหมือนผีกล่อมลูก
- อย่าเหยียบธรณีประตู เพราะเป็นที่อยู่ของเทพารักษ์
- เด็กที่เกิดใหม่ต้องขายไม้เซ่นนั้นจะเลี้ยงยาก วิธีขายก็คือให้เอาเด็กใส่กระดิ่ง แล้วโยนกระดิ่งเบา ๆ ผู้ที่ซื้อก็จะรักเอาไป แล้วให้เงินแม่จริงเล็กน้อย
- การเผาศพไม่นิยมเผาวันคู่ เพราะกลัวจะตายคู่
- การแต่งงานนิยมแต่งงานเดือน 4 6 9

3. คำทำนาย

- หญิงมีครรภ์ ถ้ามีใบหน้าปลั่งปลั่งสวยงามลูกในท้องจะเป็นผู้หญิง ถ้ารูปท้องงอน แม่ไม่ชอบแต่งตัวลูกจะเป็นผู้ชาย
- เขม่นตาขวาร้าย ตาซ้ายดี
- หญิงชายใดมีไฟที่ของลับ ถ้าผู้ใดได้เป็นคู่ครองอายุจะสั้น
- หญิงชายใดมีไฟที่ร่อนน้ำตา ผู้นั้นจะมีแต่ความทุกข์ระทมใจ
- หญิงใดมีสีจากร (ขวัญที่ไผ่ผมด้านหน้า) ยักหล่ม (รอยนูนสองข้างสะบัก) ถ่มร้าย (รอยนูนตรงกัน) นับเป็นหญิงกาลกิณี
- ผันว่าพันหัก ญาติจะเสียชีวิต

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

- ผันว่าเห็นพระ มีพระขึ้นบ้าน จะอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข
- ผันเห็นพระเจ้าแผ่นดิน จะมีโชคดีย่างยิ่ง
- ผันเห็นงู จะได้พบเนื้อคู่
- ผันว่าได้แหวนจะได้ลูกชาย ผันว่าได้เงินจะได้ลูกสาว
- ผันเห็นชายชราชวนไปเที่ยว คนนั้นจะเสียชีวิต

คำสำคัญ : วรรณกรรม

ที่มา : เมืองไตรตรึงษ์ ตามร่องรอยแห่งตำนานและประวัติศาสตร์. (ม.ป.ป). กำแพงเพชร: ม.ป.ท.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-03-03

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1336&code_db=610006&code_type=01

The Office Of Academic Resource Information And Technology